

Prof. dr hab. Waclaw Mulak
dziedzina: sztuki muzyczne
dyscyplina: instrumentalistyka

Kraków, 07.09.2018

Akademia Muzyczna w Krakowie
Dziekan Wydziału Instrumentalnego
wpłynęło dnia 25.09.2018
nr zał.201

mgr Małgorzata Krowicka

Recenzja

w postępowaniu habilitacyjnym dr. Jakuba Urbańczyka

w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie instrumentalistyka

Zleceniodawca recenzji

Dziekan Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Krakowie dr hab. Mariusz Sielski pismem z dnia 20 czerwca 2018 roku poinformował mnie, w imieniu Rady Wydziału, o wyznaczeniu mojej osoby na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym pana dr. Jakuba Urbańczyka.

Zlecenie zostało podjęte w związku z pismem Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów z dnia 6 czerwca 2018 roku. Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów na podstawie art. 18a ust. 5 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 roku (DzU z 2017 roku, poz. 1789) powołała komisję habilitacyjną w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie instrumentalistyka dla pana dr. Jakuba Urbańczyka. Postępowanie zostało wszczęte 19 kwietnia 2018 roku przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów na wniosek pana dr. Jakuba Urbańczyka z dnia 25 lutego 2018 roku.

Otrzymałem:

- pismo Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów nr BCK-VII-L-6941/18,
- pismo dziekana nr DII/2/2018/93,
- wniosek do CK wraz z dokumentacją habilitanta (w tym autoreferat) w formie elektronicznej i papierowej,
- dzieło artystyczne.

Podstawowe dane o habilitancie

Pan dr Jakub Urbańczyk w 2005 roku ukończył z wyróżnieniem Akademię Muzyczną im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, w klasie tuby prof. Jana Górnego, i otrzymał tytuł magistra sztuki w zakresie gry na tubie. W 2015 roku uchwałą Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Krakowie otrzymał stopień doktora sztuki muzycznej w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

W 2002 roku został zatrudniony w Narodowej Orkiestrze Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach na stanowisku tubisty solisty. Od 2006 roku pracuje w Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi na stanowisku starszego wykładowcy na Wydziale Instrumentalnym. W 2007 roku został zatrudniony na stanowisku asystenta w Akademii Muzycznej w Krakowie, gdzie prowadzi klasę tuby.

Ocena autoreferatu

Autoreferat dr. Jakuba Urbańczyka jest podzielony na rozdziały. Opisują one kolejno: posiadane dyplomy, stopnie naukowe, informacje o dotychczasowym zatrudnieniu, dzieło artystyczne, a także osiągnięcia naukowo-badawcze (edukację oraz działalność artystyczną i dydaktyczną).

Z autoreferatu wynika, że pan dr Jakub Urbańczyk jest zagorzałym miłośnikiem tuby. Jego celem jest popularyzacja tego instrumentu oraz literatury muzycznej dla niego przeznaczonej, czego dowodem jest przedstawione dzieło artystyczne. Zostały w nim zawarte utwory znanych zagranicznych kompozytorów: Alexeja Lebedjewa, Ralpa Vaughana Williamsa, Edwarda Gregsona oraz polskiego twórcy Józefa Szweda. Tym samym habilitant łamie stereotypy o tubie jako o instrumencie grającym jedynie w niskich rejestrach i ukazuje jednocześnie szeroką paletę jego możliwości wykonawczych i techniczno-brzmieniowych.

Następnie pan dr Jakub Urbańczyk przedstawia swoją drogę edukacyjną, poczynając od nauki w Państwowej Szkole Muzycznej I i II stopnia im. Fryderyka Chopina w Bytomiu, w klasie tuby mgr. Pawła Waloszczyka – nauczyciela, który niewątpliwie wywarł ogromny wpływ na rozwój osobowości artystycznej habilitanta. Jako uczeń tej szkoły pan dr Jakub Urbańczyk uzyskał: wyróżnienie na Międzynarodowym Konkursie Instrumentów Dętych Blaszanych w Jastrzębiu Zdroju w 1998 roku, I miejsce w Makroregionalnych Przesłuchaniach Zespołów Kameralnych w Tarnowskich Górach w latach 1998, 1999 i 2000 oraz III nagrodę w Międzynarodowym Konkursie Instrumentów Dętych Blaszanych w Jastrzębiu Zdroju w 2000 roku.

W 2001 roku rozpoczął studia w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, w klasie tuby prof. Jana Górnego. Był to również bardzo ważny etap w rozwoju pana dr. Jakuba Urbańczyka. Wtedy to pod okiem swojego profesora zmienił swe postrzeganie i interpretację muzyki różnych epok, co niewątpliwie wywarło znaczący wpływ na jego podejście do przyszłej pracy pedagogicznej. Okres studiów obfitował również w liczne nagrody i wyróżnienia otrzymane w konkursach muzycznych, takie jak: I nagroda w Ogólnopolskim Konkursie Zespołów Kameralnych w Warszawie w latach 2001 i 2003, wyróżnienie w Międzynarodowym Konkursie Instrumentów Dętych Blaszanych w Gdańsku w 2002 roku, II miejsce w Konkursie Instrumentów Dętych Blaszanych o stypendium Yamaha w 2003 roku. W latach 2003–2004 habilitant otrzymał stypendium ministra kultury i sztuki za wyróżniające się osiągnięcia w nauce.

Lata edukacji miały niewątpliwie duży wpływ na rozwój umiejętności oraz ukształtowanie się osobowości artystycznej habilitanta, był to jednak dopiero początek jego drogi artystycznej. Mając 17 lat, dr Jakub Urbańczyk rozpoczął współpracę z Narodową Orkiestrą Symfoniczną Polskiego Radia w Katowicach, a w 2002 roku został pracownikiem etatowym tejże orkiestry. Praca w orkiestrze stwarza możliwość współpracy z wybitnymi dyrygentami oraz znakomitymi muzykami. Jest również okazją do zapoznania się z literaturą orkiestrową. Habilitant wykorzystuje w ten sposób zdobyte doświadczenie w pracy ze swoimi studentami.

Równie rozwijająca jak praca w orkiestrze jest dla habilitanta działalność solistyczna i kameralistyczna. Pozwala ona jednocześnie przedstawić tubę w innym świetle, ukazując ją jako instrument solowy i stawiając na równi z innymi instrumentami.

Kolejną dziedziną działalności pana dr. Jakuba Urbańczyka jest dydaktyka. Od dawna chciał on utworzyć klasę tuby wzorem zagranicznych szkół. Aby to osiągnąć, brał udział w warsztatach i kursach prowadzonych przez cenionych pedagogów. Sam również był organizatorem wielu warsztatów metodycznych, dzięki którym studenci i zawodowi tubiści mieli okazję doksztalcić się oraz posłuchać wirtuozów tego instrumentu. Habilitant może poszczycić się tym, że jego studenci zajmują wysokie miejsca w międzynarodowych konkursach, zaś absolwenci pracują w znanych i cenionych orkiestrach oraz na akademiach i szkołach muzycznych.

Czytając autoreferat dr. Jakuba Urbańczyka, można odnieść wrażenie, że jest on osobą doświadczonej i dojrzałej artystycznie, a jednocześnie wciąż rozwijającą się i poszukującą nowych rozwiązań w pracy artystycznej i pedagogicznej. Autoreferat napisany jest spójnie i poprawną polszczyzną, co również świadczy o wysokiej jakości całej pracy.

Ocena dorobku artystycznego

Przedstawiony dorobek artystyczny pana dr. Jakuba Urbańczyka jest bogaty i imponujący. Ukazuje on habilitanta jako muzyka wszechstronnie uzdolnionego, koncertującego jako solista, kameralista, a także muzyk orkiestrowy. Przedstawiony okres działalności artystycznej obejmuje lata 2015–2018, a więc od momentu otrzymania stopnia doktora sztuk muzycznych. Mimo tak krótkiego czasu jego działalność artystyczna była bardzo intensywna. Ponieważ sam jestem muzykiem orkiestrowym, doskonale zdaję sobie sprawę, jak trudno jest pogodzić pracę w orkiestrze symfonicznej z występami solowymi lub kameralnymi, dlatego uważam za szczególnie imponujące, że habilitant w ciągu ostatnich lat zagrał aż dziesięć koncertów solowych, w tym dwa o randze międzynarodowej. Składają się na nie: prawykonanie utworu Tomasza Stolarczyka *Baso Maximus* na solo cimbasso, puzon kontrabasowy i fortepian, prawykonanie kompozycji Tomasza Kamieniaka *Dwa utwory na tubę solo i fortepian* op. 62, prawykonanie utworu Tomasza Stolarczyka *Make it Low* na puzon, puzon basowy i tubę z towarzyszeniem orkiestry złożonej z puzonów, barytonów, tub basowych i kontrabasowych, nagranie utworu Macieja Jabłońskiego *Transponing*, duet na puzon i tubę, wykonanie partii solo tuby w *Pasji według św. Marka* Pawła Mykietyna. Habilitant ma również w swoim dorobku występy solowe na międzynarodowych kursach muzycznych, takich jak: Żywieckie Suwakowanie, Summer Brass Academy w Opolu oraz na Akademii Muzycznej w Rydze (Łotwa).

Drugim polem działalności artystycznej habilitanta jest kameralistyka i współpraca z zespołami: Cracow Brass Quintet, którego pan dr Urbańczyk jest współzałożycielem, oraz z założonym w 2015 roku kwintetem dętym blaszanym, działającym przy Narodowej Orkiestrze Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach. Ta forma działalności odgrywa ważną rolę w życiu artystycznym habilitanta, a jego ogromne doświadczenie jako kameralisty doskonale przekłada się na pracę pedagogiczną – prowadzenie zespołów kameralnych. Z tymi, a także z innymi formacjami dr Urbańczyk zagrał piętnaście koncertów o zasięgu krajowym i międzynarodowym, między innymi: w sali kameralnej NOSPR w Katowicach, w Miejskim Centrum Kultury w Jaworznie, w zamku Habsburgów w Żywcu (w ramach festiwalu Żywieckie Suwakowanie), w kościele pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP w Miasteczku Śląskim, w katedrze w Tarnowie, a także w kościele St. Aegidien w Lubece (Niemcy).

Praca w orkiestrze symfonicznej to obszar działalności artystycznej, w którym habilitant działa najaktywniej. Od 2015 roku zagrał z orkiestrą NOSPR aż sto koncertów

symfonicznych, z których znaczna część była rejestrowana. Był wykonawcą partii tuby w takich utworach jak: muzyka do dramatu *Peer Grynt* op. 23 Edvarda Griega, *VII Symfonia d-moll* op. 70 Antonina Dwořaka, suita symfoniczna *Porucznik Kiże* i *V Symfonia B-dur* op. 100 Sergiusza Prokofiewa, *II Symfonia c-moll „Zmartwychwstanie”*, *V Symfonia cis-moll*, *I Symfonia D-dur „Tytan”* Gustava Mahlera, *Święto wiosny* Igora Strawińskiego, *IV Symfonia „Tansman epizody”* op. 85 Henryka Mikołaja Góreckiego, *Symfonia fantastyczna* op. 14 Hectora Berliozy, *Carmina burana* Carla Orffa, *Fanfara* Pawła Mykietyna, *IV Symfonia* op. 29 Carla Nielsena, *IX Symfonia e-moll „Z Nowego Świata”* op. 95 Antonina Dwořaka, suita symfoniczna *Szeherazada* op. 35 Mikołaja Rimskiego-Korsakowa, suita *Planety* op. 32 Gustava Holsta, *VIII Symfonia c-moll* Antona Brucknera, *IV Symfonia c-moll* op. 43 Dymitra Szostakowicza, *Błękitna rapsodia* na fortepian i orkiestrę Georga Gershwina, *Bolero* Maurice'a Ravela, poemat symfoniczny *Życie bohaterów* op. 40, poemat symfoniczny *Don Kichot* op. 35, *Symfonia alpejska* op. 64 Richarda Straussa, *I Symfonia g-moll „Marzenia zimowe”* op. 13, symfonia *Manfred* op. 58 Piotra Czajkowskiego, *Exodus* na chór i orkiestrę Wojciecha Kilara, *III Symfonia „Pieśń o nocy”* op. 27 Karola Szymanowskiego, suita z baletu *Pietruszka* Igora Strawińskiego, *III Symfonia a-moll* op. 44 Sergiusza Rachmaninowa, *IV Symfonia e-moll* op. 98 Johannes Brahmsa. Koncertami tymi dyrygowali między innymi: Alexander Liebreich, Tadeusz Strugała, Antoni Wit, José Maria Florêncio, Krzysztof Penderecki, Michał Klauza, Jacek Kasprzyk, Tadeusz Wojciechowski, Lawrence Foster, Christopher Lyndon-Gee, Gabriel Chmura, Jerzy Maksymiuk i Łukasz Borowicz. Moim zdaniem przedstawione dokonania artystyczne habilitanta są godne uznania i wnoszą znaczący wkład w polską, a także międzynarodową kulturę muzyczną.

Ocena dorobku dydaktycznego i naukowego

Pan dr Jakub Urbańczyk jest zatrudniony od 2006 roku w Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi na stanowisku starszego wykładowcy, a w roku 2007 podjął również pracę na stanowisku asystenta w Akademii Muzycznej w Krakowie.

Jako nauczyciel akademicki wykształcił trzynastu absolwentów studiów licencjackich i magisterskich. Jego studenci i absolwenci pracują w orkiestrach symfonicznych, wojskowych oraz jako nauczyciele w szkołach i akademiach muzycznych.

Wart odnotowania jest również fakt, że studenci dr. Urbańczyka są laureatami wielu konkursów o randze ogólnopolskiej i międzynarodowej, na przykład Jakub Sznajder zdobył III nagrodę w X Międzynarodowym Konkursie Interpretacji na Instrumentach Dętych Błaszanych w Brnie w 2015 roku i I nagrodę w IV Ogólnopolskim Konkursie Instrumentów

Dętych Blaszanych w Katowicach w 2016 roku. Kwintet dęty blaszany Akademii Muzycznej w Krakowie uzyskał I nagrodę w Ogólnopolskim Konkursie Zespołów Kameralnych Instrumentów Dętych w Warszawie w 2017 roku, a student Michał Olearczyk otrzymał wyróżnienie w XI Międzynarodowym Konkursie Interpretacji na Instrumentach Dętych Blaszanych w Brnie w 2017 roku.

Kolejną i równie ważną formą działalności dydaktycznej habilitanta były prowadzone i organizowane przez niego mistrzowskie kursy gry na tubie. Był również wielokrotnie zapraszany jako juror krajowych i międzynarodowych konkursów muzycznych, takich jak: Międzynarodowy Konkurs Interpretacji na Instrumentach Dętych w Brnie w 2015 i 2017 roku, IX Międzynarodowy Konkurs Muzyczny im. Michała Spisaka w Dąbrowie Górniczej w 2015 roku czy też I Makroregionalny Konkurs Puzonistów, Eufonistów i Tubistów w Niwiskach w 2016 i 2017 roku.

Pan dr Jakub Urbańczyk ma również spore osiągnięcia naukowe. Brał aktywny udział w seminariach metodycznych w ramach punktu konsultacyjnego CEA, w sesjach i międzynarodowych konferencjach organizowanych między innymi przez Akademię Muzyczną im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu i Akademię Muzyczną w Krakowie. Głównym tematem jego wykładów były popularyzacja tuby i problematyka związana z grą na instrumentach dętych.

W 2017 roku habilitant na zlecenie Departamentu Szkolnictwa Artystycznego, Centrum Edukacji Artystycznej, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego samodzielnie opracował podstawę programową w dyscyplinie gra na tubie i sakshornie dla szkół muzycznych I i II stopnia. Jest również autorem publikacji naukowej zamieszczonej na stronie internetowej tubista.com, zatytułowanej *Historia tuby. Tuba największy instrument dęty blaszany*.

Pan dr Jakub Urbańczyk za pracę pedagogiczno-artystyczną otrzymał w 2014 roku nagrodę rektora Akademii Muzycznej w Krakowie oraz listy gratulacyjne dziekana Wydziału Wokalno-Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach w latach 2015 i 2016.

Ocena dołączonego dzieła artystycznego

Dzieło artystyczne habilitanta to nagrana płyta CD, zatytułowana *Lebedjew, Williams, Szwed, Gregson*.

Wykonawcy:

Jakub Urbańczyk – tuba.

Mirella Malorny-Konopka – fortepian.

Nagrania dokonano w lipcu 2017 roku w sali koncertowej NOSPR w Katowicach.

Reżyser nagrania: Wojciech Marzec.

Montaż, mastering: Wojciech Marzec.

Wydawca: firma fonograficzna DUX 1051, 2018.

Na płycie znalazły się następujące utwory: *Koncert na tubę nr 1* Alexeja Lebedjewa (1924–1993), *Koncert na tubę* Ralpa Vaughana Williamsa (1872–1958), *Sonatina* Józefa Szweda (1929–2006), *Koncert na tubę* Edwarda Gregsona (ur. 1945). Charakterystyczną cechą tych kompozycji są wyraźne kontrasty stylistyczne, począwszy od stylu pastoralno-sielankowego, poprzez żywiołowy i pełen emocji, charakterystyczny dla rosyjskiej szkoły kompozytorskiej, aż po styl neoklasyczny, typowy dla twórczości Paula Hindemitha. Utwory te zawierają wiele fragmentów o charakterze wirtuozowskim, jak również fragmenty kantylenowe, ukazując w ten sposób wszechstronne możliwości tuby.

Tylko muzyk kreatywny, charakteryzujący się znajomością stylów może sprostać wymaganiom stawianym wykonawcom tych kompozycji. W przedstawionym nagraniu słyszymy habilitanta dysponującego doskonałym aparatem gry, a co za tym idzie – wyrównanym brzmieniem w całej skali instrumentu, różnorodną artykulacją, bardzo dobrą intonacją. Pan dr Jakub Urbańczyk jawi się jako muzyk doświadczony, wrażliwy, mający dużą wyobraźnię muzyczną. We fragmentach lirycznych i kantylenowych pokazał muzykalność i pięknie brzmienie, zarówno w dynamice piano, jak i forte. We fragmentach technicznych słyszymy precyzję rytmiczną, wirtuozerię i czytelną artykulację. Wszystkie te zalety umożliwiły uzyskanie tak dobrego efektu artystycznego.

Chciałbym zwrócić szczególną uwagę na mało znany, lecz bardzo interesujący utwór polskiego kompozytora pochodzącego z Tarnowskich Gór – Józefa Szweda. Skomponowana w 1969 roku sonatina na tubę i fortepian, napisana w stylu neoklasycznym, stawia wysokie wymagania odtwórcy, szczególnie pod względem interpretacyjnym i wirtuozowskim. Jak już wspomniałem, jest to dobry przykład promowania literatury muzycznej na tubę. Na słowa uznania zasługuje również pianistka, pani Mirella Malorny-Konopka, która znakomicie wykonała powierzoną jej partię fortepianu i bez wątplenia w dużym stopniu przyczyniła się do sukcesu przedstawionego dzieła artystycznego.

Jestem pełen uznania dla habilitanta, który jako pierwszy tubista w Polsce nagrał i wydał na płycie CD utwory należące do najważniejszych pozycji w światowej literaturze na tubę.

Konkluzja

Przedstawiona przez pana dr. Jakuba Urbańczyka dokumentacja pozwala stwierdzić, że jest on osobą, która w pełni zasługuje na uzyskanie stopnia doktora habilitowanego. Jego osiągnięcia artystyczne i naukowo-dydaktyczne wnoszą znaczący wkład w reprezentowaną przez niego dyscyplinę artystyczną. Zaprezentowane dzieło artystyczne jest pozycją wartościową nie tylko dla habilitanta, ale może być również materiałem źródłowym dla wszystkich tubistów zainteresowanych poznaniem oraz interpretacją nagranych utworów. Stwierdzam, że dorobek pana dr. Jakuba Urbańczyka spełnia wymagania art. 16 ustawy z 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Prof. dr hab. Wacław Mulak

